

Порівняно з ринково розвинутими країнами, постсоціалістичні держави мають свої принципові особливості у формуванні системи надання суспільних послуг. Вони визначаються тим, що за часів адміністративно-командного управління народним господарством наукове і практичне тлумачення поняття "суспільне благо" було надто широким. Якщо проаналізувати обсяг товарів та послуг, що споживалися населенням, то більшість з них пропонувалася державою як суспільні та псевдосуспільні. Держава виступала всеосяжним носієм пропозиції, оскільки через централізовану систему ухвалення рішень доводила до споживачів ті блага і в такій кількості, які вважала за необхідне. Розвинута система державних дотацій і субсидій виробникам була визначальною рисою віднесення товарів, що вироблялися, та послуг до класу псевдосуспільних благ. За таких обставин суспільні послуги втрачали своє природне призначення, що врешті-решт суттєво знижувало стимули населення до продуктивної праці.

З початком ринкових перетворень і розвитком підприємництва розпочався процес виділення чистих економічних благ в структурі сукупної пропозиції. Стихийне поглиблення розмежування економічних (приватних) і суспільних благ вимагало свого офіційного визнання і законодавчого закріплення. Перший крок в цьому напрямку було зроблено в процесі ухвалення в постсоціалістичних країнах нових конституцій. Саме в них було вперше офіційно визнано спеціальні функції держави в економіці, що трансформуються в ринкову.

Ми приєднуємося до позиції вітчизняних науковців, які наголошують на тому, що головним завданням держави сьогодні є поєднання інтересів особи, колективу та суспільства, а також забезпечення динамічного економічного та соціального розвитку при збереженні саморегулювання та саморозвитку суспільства. Саме

держава, як інституція, що має публічну владу та спеціальний апарат регулювання суспільних відносин покликана відтворювати суспільні блага незважаючи на те чи є їх виробництво прибутковим чи ні.

Список використаних джерел

1. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку / В.М. Геєць – К.: 2009. – 235 с.
2. Жаліло Я.А. Регулювання ринкової економіки: сучасний досвід розвинених країн / Я.А. Жаліло – К.: НІСД, 1996. – 86 с.
3. Єщенко П.С., Кваснюк Б.Є., Бірюков О.А. Нова модель держави / П.С. Єщенко, Б.Є. Кваснюк, О.А. Бірюков – Словянськ, 2002. – 144 с.
4. Залевська-Шишак А.Д. Роль державної власності на етапі реформування економіки України / Залевська-Шишак А.Д. // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Серія Економіка. – 2011. – №128. – С. 49-50.
5. Макаров В. Государство в российской модели общества / В. Макаров // Проблемы теории и практики управления. – 1999. – № 1. – С. 60.
6. Мкртчян М.Ц., Овакимян В.О., Сакрисян Р.А., Спектор А.Н. Состояние и противоречия экономической реформы / М.Ц. Мкртчян, В.О. Овакимян, Р.А. Сакрисян, А.Н. Спектор – М.: Экономика, 1998. – 206 с.
7. Олсон Менкур. Логика коллективной дѣи. Суспільні блага і теорія груп / Менкур Олсон; пер. з англ., післямова С. Слухая. – Київ: Лібра, 2004. – 272 с.
8. Рокоча В.В. Про розмежування функцій виконавчої влади і місцевого самоврядування в сфері надання громадських і державних послуг в Україні з урахуванням досвіду ринково розвинутих країн / В.В. Рокоча // Наукові праці НДФІ. – 1999. – № 8. – 10 с.
9. Ставровський Є. Про формування державного сектора економіки / Є. Ставровський // Економіка України. – 1999. – № 7. – 13 с.
10. Стігліц Дж. Економіка державного сектора / Дж. Стігліц. – К.: Основи, 1998. – 854 с.
11. Хейне Пол. Экономический образ мышления / Пол Хейне; пер. с англ. Т. Гуреш. – М.: Изд. дом "Вильямс", 2007. – 544 с.
12. Хелпман Е. Загадка экономического роста / Е. Хелпман; пер. с англ. А. Калинина / под ред. М. Ханаевой, Е. Синельниковой. – М.: Ин-т Гайдара, 2011. – 240 с.
13. Фрэнк Р. Дарвиновская экономика. Свобода, конкуренция и общее благо / Р. Фрэнк // Экономическая социология. – М.: 2013. – Т. 14. – № 1. – С. 54–71.
14. Чечетов М. Методологічні засади приватизації в Україні / М. Чечетов // Економіка України. – 2004. – № 12. – С. 4 – 17.

Надійшла до редколегії 18.02.13

А. Залевская-Шишак, канд. экон. наук, асист.
КНУ имени Тараса Шевченко, Киев

ОСОБЕННОСТИ ВОССОЗДАНИЯ ОБЩЕСТВЕННЫХ БЛАГ В ТРАНСФОРМАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКЕ

В статье раскрыта сущность общественных благ в трансформационной экономике. Проанализирована роль государства и специфика функционирования государственного сектора экономики. Исследованы особенности воспроизводства общественных благ и перспективы их развития в условиях рыночной трансформации экономики.

Ключевые слова: общественные блага, государственный сектор, государственная собственность, трансформационная экономика.

A. Zalevska-Shyshak, PhD, Assistant Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

FEATURES OF REPRODUCTIONS OF PUBLIC GOODS IN TRANSFORMATIONAL ECONOMY

An essence and a significance of public goods in transformational economy are studied. A role of State is examined and a specificity of functioning of State sector of economy is determined. Features of reproductions of public goods and trends of their development under market economy transformation are studied.

Keywords: public goods, state sector, state ownership, transformational economy.

УДК 330.133.7

Д.°Зухба, канд. экон. наук, МВА
Донецк. нац. техн. ун-т, Донецьк

СПЕЦИФИКА МЕТОДОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ВАРТОСТІ В ІННОВАЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ

У статті виявлено особливості методології аналізу вартості інновацій, яка є адекватною сучасному стану господарської системи і досягнутому рівню розвитку науки. Доведено, що особливості методології пов'язані з використанням еволюційного підходу, врахування бифуркаційних процесів, синергії, залежності від шляху розвитку.

Ключові слова: інновації, вартість, методологія дослідження.

Сучасна господарська діяльність зазнає глибоких змін. У науці запропоновано кілька теорій, які їх пояснюють, у тому числі концепції економіки знань, інноваційної та інформаційної економіки. Безперечною є принципово нова роль інновацій: стрімке розгортання інноваційних рішень,

які змінюють один одного протягом дуже короткого за історичними мірками періоду. Така динаміка означає істотну зміну процесу формування багатства. Це вимагає глибокого і всебічного осмислення економічною теорією особливостей створення вартості.

Сутність вартості як економічної категорії та вплив на неї реальних господарських процесів протягом всієї історії економічної науки викликали спори, що не знайшли однозначного вирішення донині. В умовах якісного зрушення господарської системи сучасної цивілізації в бік активного виробництва, застосування і поширення інновацій актуальність проблеми ще більш загострюється у зв'язку з розвитком предмета дослідження: від вартості традиційних товарів до вартості принципово нових, інноваційних товарів. У теоретико-методологічному аспекті розвитку економічної теорії виникає новий виклик: актуалізація поняття "вартість", адекватного сучасному стану господарської системи і досягнутому рівню розвитку науки.

Розробкою цього поля проблем займалися в останні десятиліття Т.°Сакайя, Е.°Тоффлер, П.°Друкер, К.°Крістенсен, в Україні – А.°Гриценко, Т.°Артемова та ін. Але чимало питань дослідження вартості інноваційних товарів залишаються відкритими. Зокрема, досі відсутнє комплексне уявлення про те, які фактори визначають зміни в методологічних підходах до дослідження цього складного феномена. Мета даної роботи – виявлення особливостей методології дослідження вартості інновацій.

Поява нових товарів, ринків, соціальних інститутів, способів застосування вже створених раніше засобів виробництва призводить до зміни всієї системи вартісних співвідношень в суспільстві. Через технологічні зв'язки між різними суб'єктами господарської діяльності змінюються витрати не тільки безпосередньо у підприємця – новатора, але й у його партнерів. Дифузія інновацій через технологічні ланцюжки потребує певного часу на засвоєння нововведень господарською системою, її адаптації до змінених умов. Новації впливають на практично всі аспекти господарської діяльності в суспільстві, в тому числі на створення додаткового багатства. З погляду методології це означає важливість урахування комплексного характеру змін і використання системного та холистичного методів дослідження.

Навіть якщо розглядати процес формування вартості виключно з позицій концепції корисності, поява нового товару змінює систему цінності інших товарів. Те, що до появи інновації мало велику споживчу цінність, може виявитися незатребуваним в нових умовах (майже повне витіснення гужового транспорту автомобілями), а те, що цінувалося раніше відносно низько, може стати більш затребуваним (деякі рідкісні речовини до і після винаходу напівпровідників).

Традиційна ортодоксальна теорія трактує формування вартості як результат рівноважного стану, причому передбачається, що ця рівновага існує постійно або досягається практично миттєво. Але всяка зміна потребує часу для реакції на нього господарських суб'єктів. Причому ця реакція ґрунтується на аналізі неповних даних і непередбачуваному характері змін. Найбільш адекватною в цьому сенсі є методологія еволюційного аналізу господарських процесів, сформульована Р.°Нельсоном і С.°Уінтером [6].

Застосування еволюційної методології до виявлення вартості інновацій пов'язано з її відповідністю характеру процесів, що відбуваються. Вартість формується не миттєво, а в результаті реакції на появу нового товару як самого підприємця, що реалізує інновацію, так і його контрагентів. Це займає певний час, різний для різних товарів. Спочатку ніхто – ні сам інноватор, ні його потенційні споживачі – не може адекватно визначити вартість товару. Як вказують Нельсон і Уінтер, "... стикаючись з екзогенними змінами та випробовуючи нові технології та варіанти політики, фірми мають у своєму

розпорядженні обмежену базу для судження про те, яка альтернатива спрацює краще. Їм, можливо, буде навіть важко окреслити коло прийнятних варіантів, що підлягають розгляду" [6, с.495]. Сформовані рутини прийняття рішень щодо ідентифікації вартості не спрацюють – не налагоджена технологія, не визначено обсяг виробництва на зрілої стадії життєвого циклу товару. Найголовніше – не виявлені в повній мірі основні споживчі якості товару, а отже, агенти не уявляють собі, чи варто надалі розвивати виробництво, або від нього доцільніше відмовитися. Учасникам обмінних операцій, предметом яких виступає інновація, доводиться при визначенні її вартості просуватися шляхом експериментування. При цьому правильні рішення не задані, їх можна отримати тільки за результатами реакції ринку на прийняті, можливо, не оптимальні рішення. "З часом найменш задовільні реакції (з погляду реагуючих організацій) будуть виключатися, а хороші реакції – більш широко застосовуватися" [6, с.496]. Поступово це призведе до формування загальноприйнятого рівня вартості даного товару, що фактично означатиме його поступове перетворення в пересічний (не інноваційний) товар [3].

Формування вартості інновацій відбувається у формі певної адаптаційно – ітераційної еволюції. Це детермінує необхідність використання відповідного методологічного апарату – поетапного дослідження такого процесу з урахуванням якісних характеристик господарських змін. Одним з перших наближень такого методологічного підходу є праця К.°Крістенсена (зокрема його книга "Дилема інноватора" [5]), в яких він аналізує динаміку зміни цін на взаємно конкуруючі покоління інноваційних товарів.

Методологія дослідження вартості інноваційних товарів повинна також враховувати віддаленість у часі прояву цінності, повного розкриття ринкового та соціального потенціалів нововведення. Класичним прикладом в історії людства може служити парова машина, створена в І столітті Героном Олександрійським, яка використовувалася як забавна іграшка. Потенційно вона могла на багато сторіч прискорити розвиток продуктивних сил суспільства, але реально була активно використана і проявила своє господарське значення лише в 18 столітті, створивши умови для промислової революції. На початковому етапі свого існування вона мала низьку вартість, яка згодом була абсолютно трансформована.

Часовий характер визначення вартості по відношенню до інновацій набуває особливого значення. Виникають ефекти економіки поколінь, в якій розробки та їх використання не тільки проявляють себе протягом часу, але й можуть бути довго не затребувані, і лише після певного, часто дуже тривалого періоду практично забуття, надбати більшої вартості. Таким чином, необхідно враховувати темпоральну невизначеність виявлення вартості інновацій як іманентної властивості останніх і як чинника вибору адекватної методології дослідження.

У процесі формування вартості нових товарів, або благ з якісно зміненою цінністю, діють не прями і не лінійні функціональні залежності, а кореляційні та імовірнісні. Отже, не існує однозначно заданої траєкторії розвитку вартості інновацій. Потенційна можливість різних і непередбачуваних повністю реакцій господарських суб'єктів створює принципову неможливість опису заздалегідь усіх нюансів формування вартості. Конкретне значення вартості інновації представляє в майбутньому не дискретну величину, а певне поле, простір можливих значень. Відповідно і в методології стає необхідним використання стохастичних, а не строго детерміністичних методів досліджень. Таким чином, у прогнозуванні вартості інноваційних товарів доцільно застосовувати

методологічний апарат стохастичного аналізу, нечітких множин, оцінку щільності ймовірності, апроксимацію, кореляційний аналіз і ряд інших інструментів.

Стохастичність формування вартості інновацій не довільна, вона має певні особливості, що дозволяє визначити її як немарковской процес, в якому виникає також критично значимий ефект "залежності від попереднього розвитку". Його врахування стає найважливішим методологічним принципом, що дозволяє адекватно розуміти формування вартості інновацій. Ця залежність може бути якісно різною за критерієм співвідношення суспільної цінності нововведення в порівнянні із збереженням традиційних продуктів, технологій та інститутів [7, с.371-372]. Сильна залежність має місце тоді, коли цінність нововведення перевищує адаптаційні витрати, пов'язані з його впровадженням. Однак, навіть у цих умовах можливий різний розподіл владних повноважень і здатності впливу прихильників і супротивників інновацій [2].

Найважливішою властивістю інновацій є біфуркаційний характер їх наслідків, який передбачає швидке набуття нової якості динамічної господарської системи навіть при малій зміні її параметрів. У деяких прикладних ситуаціях нові товари призводять до повного перегляду вартісних співвідношень у масштабах економіки. Така зміна характерна в першу чергу для нововведень, що впливають на системоутворюючі процеси суспільного відтворення: базові технології, джерела енергії, матеріали, інформаційні технології тощо. У той же час інкрементні інновації можуть за певних умов приводити до фазових переходів в системі вартостей у суспільстві.

Інновації та їх вартість мають властивості емерджентності і синергетичності. У методологічному плані ці властивості означають необхідність використання спеціального апарату досліджень незворотних явищ і процесів.

Суттєві досягнення та нові горизонти в області обробки, інтерпретації та використання інформації стали причиною виділення так званої інформаційної епохи, для якої характерним є істотне здешевлення і спрощення доступу до великих масивів складної інформації практично у всіх галузях науки і практики. Зокрема, набули нового якісного значення глобалізація та мережеві ефекти в економіці [4], що безсумнівно вплинуло на вартість нових товарів.

Все більш активному розвитку набувають відкриті інновації, які докорінно змінюють розуміння конкуренції. Компанії, що масово виробляють безкоштовні товари відкрито декларують безкоштовне поширення свого продукту, як наприклад, розробники Linux, Skype, і мають при цьому високу ступінь капіталізації. Для розуміння їхньої діяльності необхідно зміна концептуальних основ аналізу вартості капітальних активів. Методологія в цьому сенсі покликана виявити довгострокові ефекти застосування інновацій в масштабах суспільства, а також можливість інтенсивного обміну вигодами від застосування таких ефектів.

Значну роль відіграють інституційні чинники. Так, існує цілий ряд інституційних причин, що обмежують або навіть унеможливають застосування інновацій в пострадянських країнах. У статті Вишневського В.П. і Демет'єва В.В. [1] доведено, що в цих умовах склався та-

кий господарський порядок, в якому суб'єкти віддають перевагу "коротким правилам" взаємодії, що обмежує можливості інноваційного розвитку. Авторами запропоновані конкретні кроки для подолання такої ситуації. Інституціоналізм демонструє необхідність врахування в дослідженні господарських процесів не тільки чисто економічних факторів, а й сукупності позаекономічних чинників, включаючи розвиток та конструювання правил, норм і обмежень.

На ранньому етапі життєвого циклу інновації формування її вартості відбувається на основі суб'єктивної цінності, специфічної для кожного користувача. Такий підхід виникнення вартості, вперше запропонований Т. Сакаїя [8], значно змінює методологічні можливості вивчення вартості.

Таким чином, в сучасній економічній теорії відбуваються важливі концептуальні зміни в методології дослідження вартості інновацій. Зокрема, для їх осмислення виробляється новий категоріальний апарат. Передбачається використання як абсолютно нових методів дослідження, так і їх міждисциплінарна дифузія, поширення на нові сфери і об'єкти аналізу. Здійснюється перехід від аналізу рівноважних станів і швидкої адаптації до аналізу нерівноважних динамічних систем на основі кореляційних залежностей. Важливим є врахування біфуркаційних процесів, синергії, залежності від шляху розвитку. Найбільш релевантною процесу формування вартості інновацій стає методологія еволюційного аналізу.

Зазначені зміни в методології вивчення вартості інновації створюють передумови подальших досліджень, які дозволять глибше зрозуміти процеси формування нового суспільного багатства в сучасних умовах і в найближчому майбутньому.

Список використаних джерел

1. Вишневский В. Инновации, институты и эволюция / В.П. Вишневский, В.В. Демет'єв // Вопросы экономики. – 2010. – № 9. – С. 41–62.
2. Зухба Д.С. Институты создания общественного богатства в инновационной экономике: необходимость, вызовы и ответы на них в России и Украине / Даур Зухба // Инновационное развитие экономики России: институциональная среда: Сборник статей по материалам Четвертой Международной научной конференции; (Москва, 20-22 апреля 2011 г.): [в 3 т.]. Т.2 / [Под ред. В.П. Колесова, Л.А. Тутова]; МГУ им. М.В. Ломоносова, Экономический факультет. – М.: МАКС Пресс, 2011. – Т. 2. – 808 с. – С. 42–50.
3. Зухба Д.С. Эволюционное формирование стоимости и перераспределение ресурсов в инновационной экономике / Даур Зухба // Инновационное развитие экономики России: ресурсное обеспечение: Сборник статей по материалам Второй Международной научной конференции; (Москва, 22-24 апреля 2009 г.): [в 2 т.]. Т.1 / [Под ред. В.П. Колесова, Л.А. Тутова]; МГУ им. М.В. Ломоносова, Экономический факультет. – М.: Экономический факультет МГУ имени М.В. Ломоносова, 2009. – Т. 1. – 500 с. – С. 45–48.
4. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / Мануэль Кастельс. [Пер. с англ. под науч. ред. О.И. Шкаратана]; – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
5. Кристенсен К.М. Дилемма инноватора: Как из-за новых технологий погибают сильные компании. / Клейтон М. Кристенсен. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2004. – 237 с.
6. Нельсон Р. Эволюционная теория экономических изменений / Ричард Р. Нельсон, Сидней Дж. Уинтер. [Пер. с англ.] – М.: Дело, 2002. – 536 с.
7. Оudinцова М.И. Институциональная экономика / Марина Игоревна Оudinцова. – М.: Изд. Дом ГУ ВШЭ, 2008. – 397 с.
8. Sakaya T. The Knowledge-Value Revolution or a History of the Future [текст] / Т. Sakaya. – N.Y., Tokyo, London: Kodansha International, 1991. – 379 p.

Надійшла до редколегії 18.02.13

Д. Зухба, канд. экон. наук, МВА
Донецк. нац. техн. ун-т, Донецк

СПЕЦИФИКА МЕТОДОЛОГИИ ИССЛЕДОВАНИЯ СТОИМОСТИ В ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКЕ

В статье выявлены особенности методологии анализа стоимости инноваций, которая является адекватной современному состоянию хозяйственной системы и достигнутому уровню развития науки. Доказано, что особенностями методологии являются использованием эволюционного подхода, учета бифуркационных процессов, синергии, зависимости от пути развития.

Ключевые слова: инновации, стоимость, методология исследования.

D. Zukhba, PhD, MBA
Donetsk National Technical University, Donetsk

THE SPECIFICS OF THE VALUE RESEARCH METHODOLOGY IN THE INNOVATION ECONOMY

In the article there were identified peculiarities of the analysis methodology of innovation's value, which are adequate to the current state of the economic system and the level of development of science. There were proved that the peculiarities of the methodology are related with the use of evolutionary approach, taking into account the bifurcation process, synergies, depending on the path of development.

Keywords: innovation, cost, research methodology.

УДК 339.13.017

А. Игнатюк, д-р экон. наук, доц.
КНУ имени Тараса Шевченко, Киев

ЗАРОЖДЕНИЕ И РАЗВИТИЕ ТЕОРИИ ОТРАСЛЕВЫХ РЫНКОВ

В статье определены этапы зарождения и развития теории отраслевых рынков для более полного представления современных целей, заданий и направлений ее исследования.

Ключевые слова: отраслевые рынки, конкуренция, парадигма "структура-поведение-результат", гарвардская школа, чикагская школа.

Глобализации экономических отношений в XXI ст. приводит к усилению конкуренции на рынках, что, одновременно, сопровождается возрастанием их концентрации и монополизации. Современное состояние многих национальных и международных рынков характеризуется не только несовершенной конкуренцией, но и частым проявлением монополистических тенденций, случаев недобросовестной конкуренции, злоупотреблений монопольным положением. Сегодня становится все более актуальным исследование новых форм проявления антиконкурентных действий со стороны фирм на рынках для их выявления и предотвращения.

Анализ практики монополизации рынков начинается со времени зарождения рыночных отношений. Однако теоретический анализ несовершенной конкуренции берет начало с XX ст. Было предложено особое направление исследования в экономической теории, представители которого анализировали механизм направления деятельности производителей на удовлетворение потребительского спроса, пытались определить причины нарушения этого процесса и выяснить возможности регулирования рынков таким образом, чтобы результативность экономики была бы максимальной. Это направление анализа получило название "industrial organization", известным переводом которого является "организация промышленности", хотя более верно следует переводить как "отраслевая организация". Хотя в российской литературе используются такие названия данного направления исследования как "теория отраслевых рынков", "экономическая теория отраслевых рынков" и другие, на наш взгляд, более верно все же отображает предмет исследования название "организация рынков".

Значительный вклад в исследование теоретико-методологических аспектов функционирования рынков сделали такие экономисты, как С. Авдашева, В. Базилевич, У. Баумоль, Дж. Бейн, А. Вурос, В. Вискузи, А. Диксит, Л. Кабраль, Р. Кейвз, Р. Коуз, А. Лернер, Д. Моррис, М. Портер, Н. Розанова, Дж. Робинсон, Д. Росс, М. Спенс, Дж. Стиглер, В. Третьяк, О. Уильямсон, Г. Филлюк, Г. Хемел, Д. Хей, К. Хитер, Э. Чемберлин, А. Шаститко, Ф. Шерер, Р. Шмалензи и др. В их работах анализируются как отдельные аспекты функционирования рынков, так и раскрываются предмет, задания исследования отраслевых рынков. В работе Д. Хея и Д. Морриса показаны также этапы зарождения и развития теории отраслевых рынков [1]. Однако, на наш взгляд, данный анализ есть не полным.

Целью работы есть определение этапов зарождения и развития теории отраслевых рынков для более полного представления современных целей, заданий и направлений ее исследования.

Теория отраслевых рынков исследует отношения на мезоуровне экономической системы, охватывает поведение участников конкурентных отношений и возможный результат их взаимодействия, изучает влияние конкуренции на общественное благосостояние и государственное вмешательство [2]. Теория отраслевых рынков берет свое начало с анализа товарно-денежных отношений и рынка. В формировании и развитии можно выделить несколько этапов, обобщенно представлены в таблице 1.

Первый этап связан с исследованиями рыночных отношений в трудах экономистов классической школы политической экономии конца XVIII – второй половины XIX ст.

Таблица 1. Этапы развития теории отраслевых рынков

Этапы	Характеристика	Представители
I. Конец XVIII – вторая половина XIX ст.	Зарождение теории отраслевых рынков на основе анализа рыночных отношений: конкуренции, спроса, предложения, олигополии. Формирование научно-методологических основ исследования природы фирмы.	А. Смит, П. Буагильбер, Л. Вальрас, В. Парето, А. Маршалл, А. Пигу, А. Курно, Ж. Бертран
II. Конец XIX – начало XX ст.	Формирование двух направлений развития теории отраслевых рынков: теоретико-дедуктивного и эмпирического.	Теоретико-дедуктивное направление: В. Джевонс, Ф. Найт, Ф.И. Еджуорт, Дж.Б. Кларк, Эмпирическое направление: А. Берли, Г. Минз, П. Сарджент Флоренс, Дж. Аллен, Д. Пихно, П. Фомин, М. Туган-Барановский
III. 20 – 70 гг. XX ст.	Объединение двух направлений исследования, возникновение теорий монополистической и несовершенной конкуренции. Формирование теории отраслевых рынков, ее развитие в рамках институционального направления, гарвардской, чикагской школ.	П. Сраффа, Е. Чемберлин, Дж. Робинсон, А. Лернер, Дж. Бейн, Е. Мейсон, Г. Демзец, Дж. Стиглер, Р. Коуз, О. Уильямсон, А. Харбергер, Й. Шумпетер, В. Ойкен, Дж. Мак-Ги